

HRVATSKA

IZVJEŠTAJ O STANJU VJERSKIH SLOBODA ZA 2015. GODINU

Sažetak

Ustav jamči slobodu vjeroispovijesti i izražavanja i brani poticanje na vjersku mržnju. Registrirane vjerske zajednice jednake su pred zakonom i slobodno mogu javno održavati bogoslužja i otvarati i upravljati školama i dobrotvornim organizacijama uz pomoć države. Vlada ima četiri pisana sporazuma s Rimokatoličkom Crkvom koji osiguravaju financijsku potporu države i druge pogodnosti, dok zakon propisuje ista prava i zaštite drugim registriranim vjerskim zajednicama. Brojni zahtjevi židovske zajednice i Srpske pravoslavne Crkve (SPC) ostali su neriješeni.

Predstavnici SPC-a izrazili su svoju zabrinutost uslijed zamijećene povećane društvene netrpeljivosti. Premda nisu vodili evidenciju, procijenili su da je bilo manje incidenata vandalizma protiv imovine SPC-a nego u prethodnim godinama. Za razliku od prethodnih godina, židovske i islamske zajednice nisu izvijestile o incidentima vandalizma, premda su židovske zajednice izvijestile o društvenoj netrpeljivosti. Vladini dužnosnici i dalje prisustvuju komemoracijama povijesnih zločina protiv manjinskih vjerskih skupina.

Veleposlanstvo SAD-a nastavilo je poticati Vladu da vrati imovinu oduzetu tijekom i nakon Drugog svjetskog rata, posebno od židovske zajednice, te da usvoji postupak potraživanja za žrtve. Veleposlanstvo je financiralo posjet četiri nastavnika SAD-u u svrhu programa razmjene za edukaciju o holokaustu.

Dio I. Vjerski demografski podaci

Vlada SAD-a procjenjuje da cijela populacija broji 4,5 milijuna stanovnika (procjena iz srpnja 2015. godine). Državni zavod za statistiku navodi da 86,3% stanovništva čine katolici, 4,4 % srpski pravoslavci i 1,5 % muslimani. Gotovo 4% stanovništva izjasnilo se da nisu vjernici ili da su ateisti. Ostale vjerske zajednice uključuju židove, protestante i druge kršćane. Prema Koordinaciji židovskih općina u Hrvatskoj, židovska zajednica u zemlji broji između 2.000 i 2.500 ljudi.

Vjerska pripadnost usko je povezana s etničkom pripadnošću. Članovi SPC-a, pretežno Srbi, žive prvenstveno u gradovima i na područjima uz granicu sa

HRVATSKA

Srbijom, Crnom Gorom i Bosnom i Hercegovinom. Većina članova drugih manjinskih vjerskih skupina prebiva u urbanim sredinama.

Dio II. Stavovi Vlade u pogledu poštivanja vjerskih sloboda

Zakonodavni okvir

Ustav jamči jednakost prava bez obzira na vjeru i slobodu savjesti, vjeroispovijesti i vjerskog izražavanja. Brani poticanje na vjersku mržnju. Prema ustavu, vjerske zajednice su jednake prema zakonu i slobodne javno obavljati bogoslužje i otvarati i upravljati školama i dobrotvornim organizacijama uz zaštitu i pomoć države.

Katolička Crkva prima državnu financijsku potporu i druge pogodnosti utvrđene u četiri konkordata između vlade i Svete stolice. Ti sporazumi osiguravaju državna financijska sredstva za plaće i mirovine nekih vjerskih službenika iz državnih mirovinskih i zdravstvenih fondova. Ti sporazumi također ugovaraju državno financiranje za vjeronauk u javnim školama. Zakon određuje ista prava i pogodnosti za ostale registrirane vjerske skupine kakva su ona utvrđena u konkordatima za Katoličku Crkvu.

Zakon definira pravni položaj vjerskih skupina i određuje pravo na vladina sredstva i porezne olakšice. Za dobivanje statusa vjerske zajednice, vjerska zajednica mora imati najmanje 500 vjernika i biti registrirana kao udruga najmanje pet godina. Država priznaje brakove koje sklope registrirane vjerske zajednice, eliminirajući potrebu za upisom činjenice braka u matičnom uredu. Da bi bili zakonito priznati, brakovi koje sklope neregistrirane vjerske zajednicemoraju se sklopiti i u matičnom uredu. Neregistrirane vjerske zajednice također ne mogu držati vjeronauk u školama ili primiti državna sredstva za vjerske aktivnosti.

Postoje 54 registrirane vjerskezajednice, uključujući Katoličku Crkvu, SPC, Bugarsku pravoslavnu Crkvu, Kršćansku adventističku Crkvu, Kristovu Crkvu, Crkvu Božju, Hrvatsku starokatoličku Crkvu, Evangelističku Crkvu, Makedonsku pravoslavnu Crkvu, Pentekostnu Crkvu, Reformiranu kršćansku Crkvu, Savez baptističkih crkava, Reformni pokret adventista sedmog dana, Crkvu Isusa Krista svetaca posljednjih dana, Savez Kristovih pentekostnih crkava, Koordinaciju židovskih općina u Hrvatskoj (krovna organizacija devet odvojenih židovskih

HRVATSKA

općina), židovsku općinu Virovitica, Bet Israel (židovskuzajednica) i Islamsku zajednicu u Hrvatskoj.

Vlada zahtjeva od javnih škola da ponude vjeronauk, međutim pohađanje je izborno. Katolički katekizam je pretežno rabljeni tekst. Devetnaest vjerskih zajednicanudi vjeronauk u školama koje pohađa sedam ili više učenika pripadnika određene vjere, uključujući Crkvu cjelovitog evanđelja, Savez crkava “Riječ Života”, i Protestantsku reformiranu kršćansku Crkvu koje su priznate 2014. godine. Vjerske skupine koje ispunjavaju uvjete osiguravaju učitelje, a država pokriva njihove plaće. Učenici se mogu javiti za vjeronauk ako to žele, bez pružanja specifičnih dokaza.

Zakon trenutno ne omogućuje pojedincima čija imovina je oduzeta tijekom holokausta da zatraže naknadu na sudu ukoliko su ti pojedinci naknadno dobili drugu nacionalnost. To nesrazmjerno utječe na židove koji su vlasnici imovine.

Praksa Vlade

Prema podacima dobivenih od Vladine Komisije za odnose s vjerskim zajednicama, Katolička crkva primila je 295.330.800 kuna (HRK) (43,3 milijuna \$) vladinih sredstava tijekom godine za vjeronauk, plaće, mirovine i u druge svrhe. Vlada je ponudila sredstva ostalim vjerskim ustanovama kao potporu vjerskom obrazovanju u javnim školama (sve ponuđeno na izbornoj osnovi), kao i za rad privatnih vjerskih škola. Vlada je osigurala oko 20 milijuna HRK (2,9 milijuna \$) tim zajednicama, s tim da su sredstva dodijeljena svakoj vjerskoj zajednici proporcionalno njezinoj veličini.

Vlada nije riješila niti jedan slučaj povrata imovine koji uključuje SPC, uključujući potraživanja zemljišta u Osječkoj županiji te nekretnina u Vukovaru i Vinkovcima.

Premijer Zoran Milanović i predsjednik sabora Josip Leko obilježili su obljetnicu holokausta u Saboru 27. siječnja uz predstavnike židovskih i romskih udruga. Predsjednica Kolinda Grabar Kitarović posjetila je spomenik u Jasenovcu 22. travnja da oda počast žrtvama koncentracijskog logora iz Drugog svjetskog rata koji se tamo nalazio. Grabar Kitarović je osudila mučenje i ubojstva kako u Jasenovcu i kod spomenika tako i tijekom posjeta Izraelu, izražavajući svoje

HRVATSKA

„najdublje žaljenje“ za zločine počinjene tijekom ustaškog režima u Drugom svjetskom ratu. Premijer Milanović, predsjednik sabora Josip Leko, ministrica vanjskih poslova Vesna Pusić i drugi prisustvovali su službenoj komemoraciji kod spomenika u Jasenovcu 26. travnja.

Hrvatska je članica Međunarodnog saveza za sjećanje na holokaust.

Dio III. Stavovi društva u pogledu poštivanja vjerskih sloboda

S obzirom da su vjera i etnička pripadnost često usko povezane, bilo je teško kategorizirati brojne incidente kao one povezane isključivo s vjerskim identitetom. Premda nisu vodili evidenciju, predstavnici SPC-a procijenili su da je bilo oko 25 slučajeva vandalizma, što je prema njihovim riječima manje nego prethodnih godina, a uključivali su crtanje grafita, uništavanje crkvene imovine i provale. Predstavnici SPC-a izjavili su da su dobro surađivali s relevantnim članovima Vlade, kao i službama za provedbu zakona.

Nije bilo zabilježenih incidenata koji su uključivali zločine/incidente povezane s pripadnicima židovske ili muslimanske zajednice ili njihovom imovinom.

Nepoznate osobe su bjelilom ucrtale svastiku na travi nogometnog igrališta prije europske kvalifikacijske nogometne utakmice između Hrvatske i Italije u Splitu 12. lipnja. Dana 18. lipnja, državni odvjetnici su podnijeli prekršajnu prijavu protiv Hrvatskog nogometnog saveza (HNS) i više HNS-ovih službenika. Predsjednica Grabar Kitarović, premijer Milanović i ministar unutarnjih poslova Ranko Ostojić osudili su incident i zatražili brzu istragu i kaznu za odgovorne počinitelje. Istraga je bila u tijeku krajem godine.

Dio IV. Politika Vlade SAD-a

Veleposlanik SAD-a i službenici Veleposlanstva redovito su raspravljali s predstavnicima Ureda za ljudska prava, Ministarstva vanjskih poslova i s drugim dužnosnicima o pitanjima vjerskih sloboda, uključujući pitanja povezanih sa statusom i tretiranjem vjerskih manjina, Veleposlanstvo i posebni izaslanik SAD-a za pitanja holokausta potaknuli su Vladu da usvoji mjere za povrat vjerske imovine oduzete tijekom i nakon Drugog svjetskog rata, uključujući zakone koji bi nedvosmisleno omogućili potraživanja stranih državljana. Angažman

HRVATSKA

Veleposlanstva također se usredotočio na povrat židovske imovine, poput kulturnih centara, sinagoga, groblja i privatne imovine, kao i na kreiranje postupka potraživanja za žrtve.

Veleposlanstvo je raspravljalo o pitanjima vjerskih sloboda, uključujući probleme povezane sa slobodom izražavanja i naporima u borbi protiv diskriminacije, s organizacijama civilnog društva i predstavnicima katoličke, srpske pravoslavne, protestantske, židovske, islamske i ostalih vjerskih skupina.

U suradnji s Ministarstvom znanosti, obrazovanja i športa, Veleposlanstvo je osiguralo sredstva da četiri srednjoškolska nastavnika posjete SAD i sudjeluju u ljetnom programu edukacije za nastavnike u svrhu poboljšanja obrazovanja o holokaustu. Ovaj godišnji program zajedno su organizirali Ministarstvo vanjskih poslova, Udruženje holokaust organizacija u New Yorku i Memorijalni muzej holokausta u SAD-u.